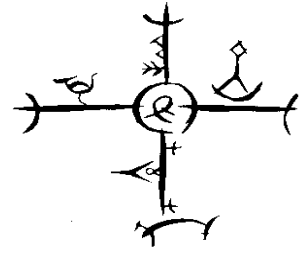

Norgga Sámiid Riikkasearvi

Norske Samers Riksforbund

norsk versjon etter samisk, s. 3

Fiskeri- og kystdepartementet
Guolástus- ja riddodepartemeanta
Postboks 8118 Dep
0032 Oslo
E-post: postmottak@fkd.dep.no

Gulaskuddancealkámuš – Doaresbealbáikkiid earit 2006

Gulaskuddancealkámuš – ortnet mas galgá geahččalit addit dorskeeriid Nordlándda, Romssa ja Finnmárkku doaresbealbáikkiide.

Dábálaš kommentárat

Norgga Sámiid Riikkasearvvi (NSR) mielas lea dárbu čadáhít doaimmaid mat aktivvalaččat jorggalahttet politihkalaččat stivrejuvvon roasu mas sámi riddo- ja vuotnaguolásteaddjit guhká leat šaddan garrasit gillát boasttu guolástushálddašeami dihte. Mearrasámi riddo- ja vuotnaservodagain leat ain váttisvuodát dán politihka geažil danne go lea váttis rekrutteret guolástus-ealáhussii, olbmot fárrejit eret iige leat beassanvejolašvuohta resurssaide.

NSR lea mielas daidda ulbmiliidda mat leat Guolástus- ja riddodepartemeantta odda evttohusas, guolástus- ja riddoministtara Helga Pedersen bokte, mas áigu ásahit ortnega mas geahččala addit dorskeeriid Nordlándda, Romssa ja Finnmárkku doaresbealbáikkiide. NSR doarju doaimmaid mat nannejit gáddáibuktingeatnegasvuoda. Ortnet mas geahččala addit dorskeeriid doaresbealbáikkiide sáhtá leat mielde doalaheamen guolleuostáiváldimiid riddo- ja vuotnaguovlluin.

NSR áigu dattege deattuhit ahte ii dohkket ortnegiid mat vel eambo marginaliserejit mearrasámi guolástusservodagaid. Jos ortnet doarju negatiiva proseassaid ja nanne buresbirgejeaddji guolástusservodagaid dakko bokte ahte headušta heajosbirgejeaddji guolástusservodagaid, de ortnega ferte nuppes smiehttat. Danne leage dehálaš ahte ortnet árvvoštallojuvvo ja ahte atná čalmmis juste dáid áššečuolmmaid go ortnet doaibmagoahtá.

Rievdadusevttohus

Sámediggi ferte leat fárus juogadeamen dorskeeriid doaresbealbáikkiide

NSR oiavvilda ahte ortnet, mas galgá geahččalit addit dorskeeriid doaresbealbáikkiide, sáhtá nannet hálddašeami mii galgá dáhpáhuvvat lagašvuoda- ja sorjavašvuodaprinsihpa mielde. Stáhtas lea riektegeatnegasvuohta addit maiddá sámi álbmogii vejolašvuoda ovddidit kultuvrasat, ja dasa gullá maid kultuvrra ávnnaslaš vuoddu masa guolásteapmi gullá.

Eriid reguleren ja eriid juogadeapmi váikkuha mearrasámi servodagaide ja riddo- ja vuotnaguolásteapmái dáid guovlluin, vaikko leage sáhká dušše moatti proseanttas buot Norgga dorskeeriin. NSR prinsihpalaš oaidnu lea danne ahte sápmelaččat, Sámedikki bokte, galget beassat aktiivvalaččat searvat dán geahččalanortnega hálddašeapmái. Mii bivdit ahte Guolástus- ja riddodepartemeanta addá guvllolaš eiseváddiide, namalassii Nordlándda,

Boastaboksa 173, N-9521 Guovdageaidnu
Tlf. +47 78 48 69 55 • Faks +47 78 48 69 88 • Org.nr. 971 481 463
nsr@nsr.no • www.nsr.no

Norgga Sámiid Riikkasearvi

Norske Samers Riksforbund

Romssa ja Finnmarkku fylkkasuohkaniidda ovddasvástádusa juogadit eriid *ovttasráđiid Sámedikkiin*.

Go lea sáhka eambo guolleuoastáiváldimiid *ovdánahttimis* riddo- ja vuotnaguovlluin, de lea dehálaš geahččat makkár gáibádusat leat dasa gosa galgá buktit guliid. NSR deattuha ahte dát lea ágga manne Sámediggi berre leat fárus juogadeamen dorseeriid golmma fylkkain, juste nu go leage evttohuvvon. Dehálaš doaimbidju lea beassat leat fárus váikkuheamen makkár eavttuid mielde boaittoealbáikkiid dorsearit juogaduvvojit, ja dat sáhtá leat fárus buorideamen rámmaeavttuid ja ealáhusovddideami dain báikkin main olbmot ellet guolástemiin ja dárbbasit guolásteami – guolástussorjavaš servodagat. Go ásaha eambo guolleuoastáiváldimiid, de dat sáhtá váikkuhit mearrasámi gilážiid ássamii. Dát politihkka bohtá olles guvlui ávkin danne go varas álgoávdnasiid han dárbbasa go galgá ealáhusa, servodaga ja olbmuid ovddidit. NSR oaidná buorren go gulaskuddan-notáhtas geažiduvvo ahte fatnasat mat ožžot doaresbealbáikkiid eriid sáhttet geatnegahttojuvvot buktit guoli varasnaga. Jos gáibida guoli muohkádeami, de leage dat dehálaš ja nannege ulbmila ahte ássit galggašedje lassánit dán ortnega bokte.

Mearrasámi servodagat dárbbasit guolásteami

NSR politihkalaš ulbmil lea sihkkarastit ahte áhpeguolásteddjiid earit galget sirdojuvvot riddoguolásteddjiide. Danne beroštage NSR das ahte modealla, man mielde árvvoštallá makkár servodagat ellet guolásteamis ja dárbbasit guolásteami, váldá vuhtii dan váttis dili mas sámi riddo- ja vuotnaguolasteaddjit leat. Earret eará lea boastu guolástuspolitihkka dagahan ahte guolli lea nohkan ja lea badjelmeare ollu bivdojuvvon 80-logu loahpageahčen ja 90-logu álggus. Dát dagahiige stuora váttisvuodaid mearrasámi riddo- ja vuotnaguolásteddjiide. Gaskaboddasaš fanasearreortnegat dahke ahte mearrasámiide šattai váttis beassat guolástit. Earret eará danne go mearrasámi árbevirolaš guolásteami lea leamaš smávva fatnasiin. Njuorju báhkkegodii vuonaide ja dorsi nogai vuonain. Dasto devde unnán mearrasámit daid eavttuid maid fertii deavdit dan áiggi. Galggai oainnat lean guolástan oalle ollu golbma maŋamus jagi jos galggai deavdit eavttuid. Dasto mearrasámi guolásteadjit vásihedje dan ahte eai ožžon fanaseriid dan áigodagas. Struktuvrralaš problematihkka lea addán negatiivva váikkuhusaid gitta otná beaivvi rádjái.

NSR deattuha ahte dát addá sierranas politihkalaš ovddasvástádusa ráhkadit dakkár modeallaid mat bures árvvoštallet makkár servodagat leat ”guolástussorjavaš” servodagat. Modealla ferte váldit vuhtii dan váttis dili mas sámi riddo- ja vuotnaservodagat leat. Eretfárren lea dagahan ahte muhtun ahkáhaččat ja dušše nubbi sohka bealli leat báhcán. NSR berošta rekruiteremis ja oaidná váttisin nuorra guolásteddjiide guolástišgoahtit. Danne NSR ávžžuha ahte *geahčáda evttohuvvon modealla* ja *geahčáda* ”guolástussorjavaš” servodaga dan láhkái ahte sierranasat berošta dan váttis dilis mas mearrasámi servodagat leat. Okta oassi dás ferte leat árvvoštallat galgá go geahččalit addit muhtun boaittoealbáikki eriid daidda fatnasiidda mat leat vuollet 15 mehtera.

Guolástusdirektoráhta ferte juohkit dieđuid sámegillii eriid hálddašeamis

NSR lea oaidnán ahte Guolástusdirektoráhta guovllukantuvra galgá juogadit eriid ja muđui bargat hálddašanbargguid. NSR atná eaktun ahte Guolástusdirektoráhta eriid juogadeamis ja hálddašeamis čilge dábalaš dieđuid sámegillii ja juohká dieđuid doaresbealbáikkiid eriid geahččalanortnega birra *sámegillii*, ja ahte direktoráhta neahttasiiddut maid livčče *sámegillii*.

Norgga Sámiid Riikkasearvi

Norske Samers Riksforbund

Høringsuttalelse – Distriktskvoteordning i 2006

Høringsuttalelse – prøveordning med distriktskvoter på torsk i Nordland, Troms og Finnmark

Generelle kommentarer

Norske Samers Riksforbund (NSR) mener at det er store behov for tiltak som aktivt reverserer den politiske styrte utviklingen hvor blant annet samiske kyst- og fjordfiskere og samfunn over lang tid har blitt særlig hardt rammet av den feilslåtte fiskeriforvaltningen. Sjøsamiske kyst- og fjordsamfunn sliter fortsatt med etterdønninger av denne politikken i form av rekrutteringshindringer til fiskeriene og fraflytting samt manglende tilgang til ressursene.

NSR stiller seg i utgangspunktet positiv til intensjonen i det nye forslaget fra Fiskeri- og kystdepartementet ved fiskeri- og kystminister Helga Pedersen om å etablere en prøveordning med distriktskvote for torsk i Nordland, Troms og Finnmark. NSR vil uttrykke støtte til tiltak for å styrke leveringsplikten til industrien på land. Forslaget om prøveordning med fordeling av distriktskvote for torsk vil kunne være med på å opprettholde mottak av fisk i kyst- og fjordområdene.

NSR vil likevel gi uttrykk for at vi ikke kan akseptere ordninger som fører til ytterligere marginalisering av sjøsamiske fiskerisamfunn. Hvis ordningen støtter opp om negative prosesser hvor styrkingen av allerede sterke fiskerisamfunn skjer på bekostning av mindre og marginaliserte fiskerisamfunn, må ordningen med distriktskvoter tas opp til revurdering. Derfor er det viktig at ordningen evalueres med disse problemstillingene for øye etter at ordningen er trådt i kraft.

Endringsforslag

Sametinget må ha en rolle i fordelingen av distriktskvotene for torsk

NSR mener at prøveordningen med distriktskvoter for torsk vil kunne bidra til å styrke forvaltning basert på nærhets- og avhengighetsprinsippet. Staten har en rettsplikt til å gi også den samiske befolkningen muligheter til å sikre og utvikle sin kultur, herunder det materielle grunnlaget som blant annet fisket er en del av.

Reguleringer av kvoter og fordelingen av disse er forhold som har konsekvenser for de sjøsamiske samfunnene og kyst- og fjordfisket i disse områdene, selv om det i denne

sammenhengen vil være snakk om få prosenter av den samlede norske torskekvote. NSRs prinsipielle standpunkt er på denne bakgrunnen at samene ved Sametinget skal ha en aktiv og deltakende rolle i forvaltningen av prøveordningen med regional fordeling av distriktskvoter for torsk. Vi ber derfor om at fiskeri- og kystdepartementet gir regionale myndigheter i form av fylkeskommunene i Nordland, Troms og Finnmark *i samarbeid med Sametinget* ansvar for å fordele kvotene i hvert av fylkene.

Når det gjelder mulighetene for å *utvikle* flere mottak av fisk i sjøsamiske kyst- og fjordområder vil kunne henge nøye sammen med hvilke kriterier som blir lagt til grunn ved krav om geografisk landing av fisk. NSR vil fremheve også dette som et argument for behovet for at Sametinget deltar i arbeidet med å fordele kvoter i de tre fylkene som forslaget legger opp til. Tilgangen til å påvirke kriterier for tildeling av distriktskvote er et virkemiddel som vil kunne ha stor betydning for å bedre rammebetingelser for næringsutvikling i sårbare fiskeriavhengige områder. Videre vil muligheten for å utvikle flere mottak kunne ha stor betydning for sysselsetting i sjøsamiske bygdesamfunn. Denne politikken vil også komme regionen som helhet til gode på grunn av at også tilgangen til ferskt råstoff er avgjørende for næringsutvikling, samfunnsutvikling og mennesker i området. NSR ser positivt på høringsnotatets åpning for at fartøy som tildeles distriktskvote skal kunne pålegges å levere torsken fersk. Eventuelle krav om bearbeiding av fisken vil være viktig for å styrke intensjonen om sysselsettingsgevinst ved ordningen.

Sjøsamiske samfunn er fiskeriavhengige

NSR har definert som en politisk målsetning å sikre omfordeling av kvoter fra den havgående flåten til kystflåten. I lys av dette er NSR særlig opptatt av at modellen for å vurdere hvilke samfunn som er "fiskeriavhengige" tar hensyn til den særlig utsatte situasjonen samiske kyst- og fjordsamfunn befinner seg i. Blant annet har feilslått fiskeripolitikk ført til at nedfiskingen og overbeskatningen på slutten av -80-tallet og begynnelsen av -90-tallet fikk katastrofale konsekvenser for sjøsamiske kyst- og fjordfiskere. Ett ledd i denne utviklingen var blant annet midlertidige fartøyskvoteordninger som førte til at adgangen til fiskeriene for sjøsamiske fiskere ble redusert dramatisk. En av årsakene var blant annet at det sjøsamiske fisket tradisjonelt har foregått fra mindre båter. Med mindre torsk i fjordene som følge av gjentatte selinvasjoner i samme periode, var det få sjøsamiske fiskere som fikk oppfylt kriteriene med tanke på å ha fisket et visst kvantum torsk i ett av tre foregående år. Det førte til at sjøsamiske fiskere i stor grad opplevde at de ikke fikk fartøyskvoter i denne perioden, og denne strukturelle problematikken har gitt negative ringvirkninger frem til i dag.

NSR vil påpeke at dette fører til et særlig politisk ansvar for å lage egnede modeller for vurderinger av hvilke samfunn som er "fiskeriavhengige". Modellene som benyttes må ta hensyn til den utsatte situasjonen samiske kyst- og fjordsamfunn er i. Fraflytting har blant annet bidratt til at man har aldersmessig befolkningsgrunnlag som for eksempel bærer preg av tendenser til at visse aldersgrupper er fraværende i lokalsamfunnet. NSR er opptatt av at rekrutteringsmulighetene for unge til fiskeriene er begrensede. På denne bakgrunnen vil NSR oppfordre til at man *går gjennom den foreslåtte modellen* med tanke på å vurdere "fiskeriavhengige" samfunn på en måte som sikrer at det tas høyde for den særlig utsatte situasjonen de sjøsamiske samfunnene befinner seg i. Et element i dette må være å vurdere om prøveordningen med distriktskvoter i forhold til å innrømme båter under 15 m deler av distriktskvotene.

Fiskeridirektoratet må informere på samisk ved forvaltning av distriktskvotene

NSR registrerer at Fiskeridirektoratets regionkontorer vil utføre selve kvotefordelingen og øvrige forvaltningsoppgaver. NSR vil peke på at det er en forutsetning at Fiskeridirektoratet i arbeidet med fordeling av kvotene og i forvaltningen generelt informerer om prøveordningen med distriktskvoter *på samisk*, og at også nettsidene til direktoratet tilrettelegges på *samisk*.

Dearvvuodaiguin
Vennlig hilsen

Silje Karine Muotka
Jodiheaddji
Leder

Heaika Skum
Čállingotti jodiheaddji
Sekretariatsleder